

Spațiul intermediar

– „Along the Lines”: o expoziție în Berlin –

Încă de acum mulți ani am observat aceste clădiri de la marginea limitelor ferate, căsuțe de multe forme și înălțimi. Sint posturi de control sau de schimbare a macazului. Spații misterioase, a căror istorie am aflat-o tirziu, după ce îmi imaginasem tot soiul de scenarii posibile, cu personaje fantastice, în viața altfel anostă. Aceste spații – numite *Stellwerke* în germană sau *interlocking towers* în engleză – sint într-o perioadă de tranziție. Ele și-au pierdut progresiv funcția de control al macazului și, datorită localizării lor, prea aproape de calea ferată, rămân de cele mai multe ori fără rost. Lars Molzberger se ocupă de website-ul berliner-stellwerke.de, unde inventarizează aceste foste posturi de macaz din Berlin. El mi-a povestit cum își făcea temele când era mic, într-o astfel de căsuță în nordul Berlinului. Tatăl lui lucra acolo. Tot Lars estimează că, pînă în 2023, toate aceste spații din Germania își vor pierde funcția inițială, ca urmare a centralizării și automatizării rețelelor de tren. O realitate tragică pentru aceste spații, care, deși sint pasagerii care tot, devin invizibile pentru pasagerii care trece în fiecare zi pe lângă ele cu trenul. În Berlinul de astăzi sint în jur de o sută de astfel de clădiri, unele dintre ele, nu multe, încă folosite de rețeaua feroviară.

„Along the Lines” este un proiect cu multe straturi, care oferă o perspectivă nouă acestor clădiri: e stratul administrativ, e istoria clădirilor, e arhitectura lor ecletică, e potențialul lor neexplorat și e și o expoziție în patru astfel de spații în Berlin și Erkner. Drumul zilnic cu S-Bahn-ul devine în timpul expoziției o sală de spectacol neobișnuită. Peste un milion de călători iau S-Bahn-ul în Berlin zilnic și mulți dintre ei devin astfel spectatori expoziției. „Along the Lines”, o expoziție care reacționează și prezintă într-o altă lumină, la propriu și la figurat, aceste clădiri, prin instalații multimedii. Multe astfel de spații, după ce și-au pierdut funcția de dirijare a trenurilor, de paznic al siguranței drumurilor cu trenul, au rămas închise, în lipsa altei utilități. Cînd nimeni nu le reinventează, se ocupă timpul de ele și le subrezește.

Deși unele sint clasate monumente istorice, cînd devin un pericol pentru traficul măcar acest statut nu le mai salvează de la demolare. Aceste căsuțe se află uneori între șine: sint spații imposibile, care deși oferă încăperi largi, cu ferestre uriașe – numai bune de făcut ateliere din ele – rămîn nefolosite din cauza accesului dificil. Foucault probabil că ar fi numit aceste spații heterotopii: clădiri care există și nu există în același timp, care oglindesc timpurile în care au fost construite. Duchamp probabil că ar fi inclus aceste spații în conceptul de *inframince*: ca atunci cînd întorci pagina unei cărți, ca în momentul acela în care nu mai ești pe pagina tocmai parcursă, dar n-ai ajuns încă pe pagina următoare.

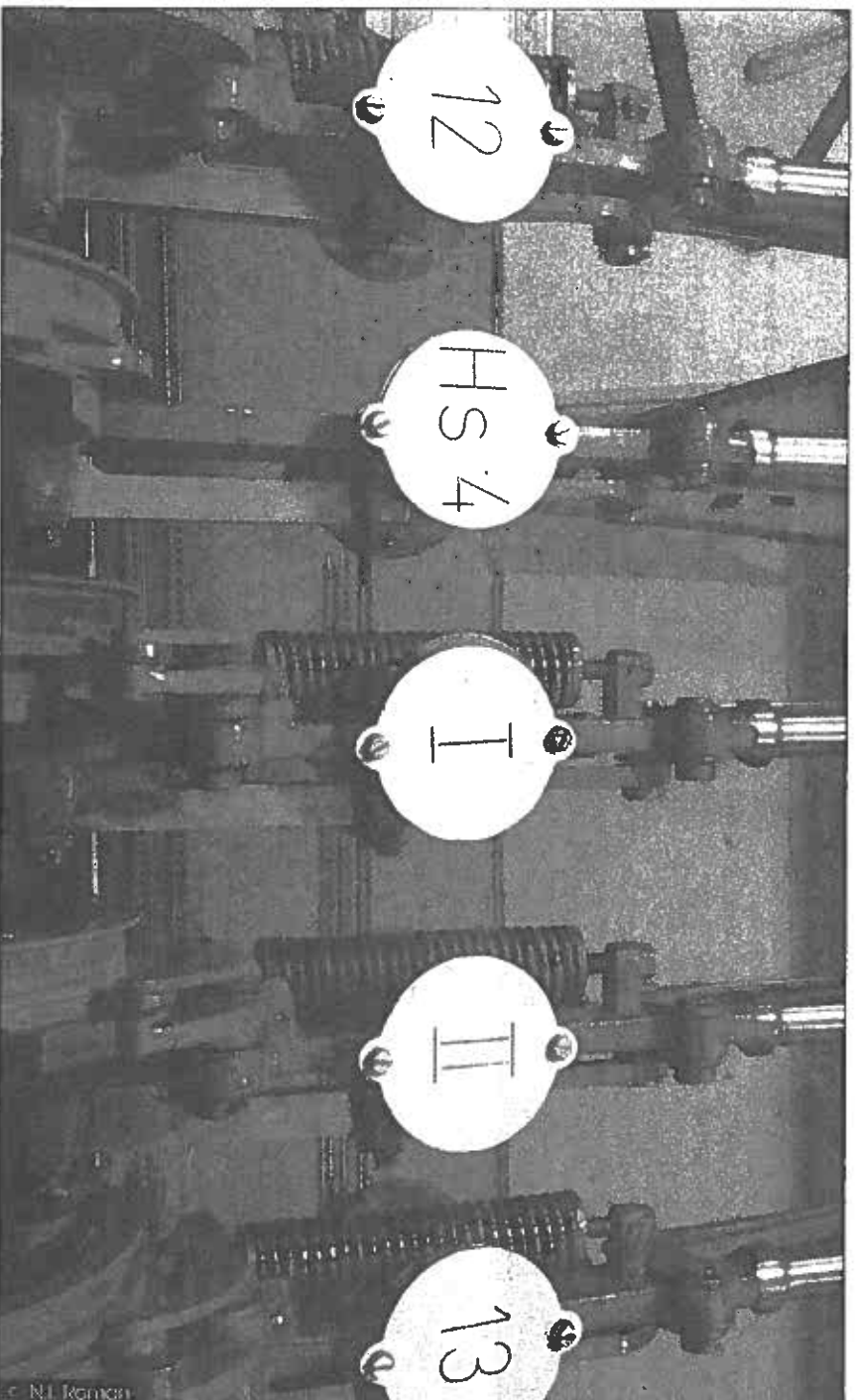
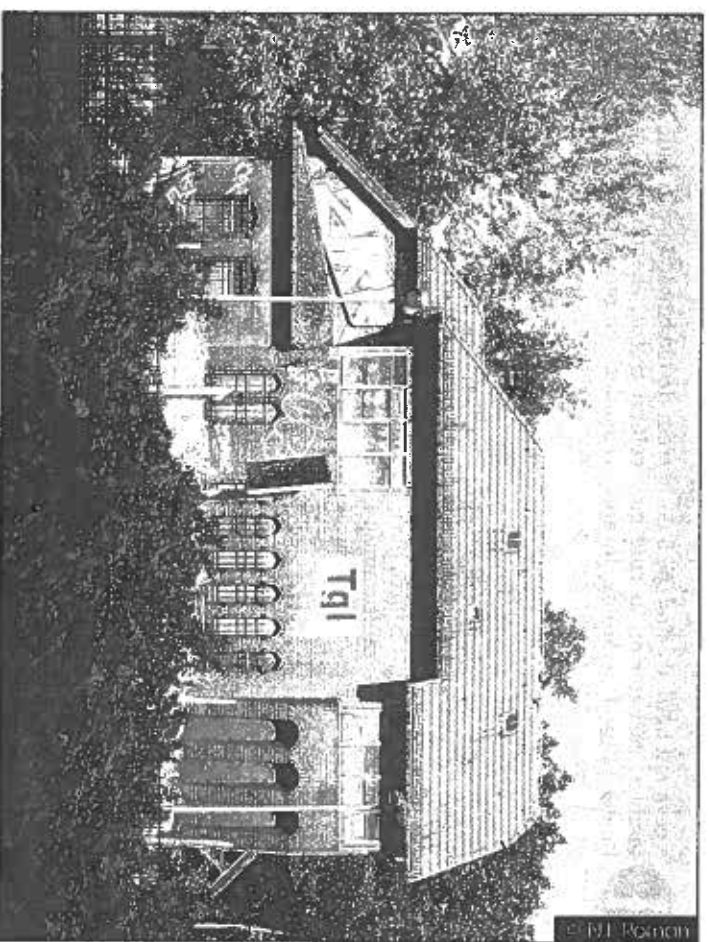
Pentru expoziția „Along the Lines” lucrez în special cu lumina, cu obiecte găsite în fiecare din aceste spații, cu istoria acestor locuri, dar și cu imaginația călătorilor. Am fost instruită vreme de câteva luni de angajații cu veste portocalii ai Deutsche Bahn cu privire la culorile permise în instalațiile mele, astfel încît să nu incurce traficul. Expoziția are loc în trei stații diferite: la S-Bahn Tempelhof, Frankfurter Allee și la stația de S-Bahn Erkner. Instalațiile sint temporare, dar vizuina din spatiale proiectului este de lungă durată: o platformă de artă în spațiul public în aceste foste căsuțe de tren. Stațiile Tempelhof și Frankfurter Allee se află pe linia inelară (Ring-Bahn), cea mai aglomerată din Berlin. Erkner este însă ultima stație a liniei de

În tren ești de multe ori, de fapt, altundeva: acolo unde te duce gîndul.

S-Bahn numărul 3, o stație care, foarte probabil, e prea departe pentru berlinezii care trăiește în Kreuzberg sau Charlottenburg. Am ales aceste stații pentru a lucra cu perspective diferite: și locurile cele mai aglomerate, dar și spații *off the beaten track*. Expoziția transformă călătoria cu trenul într-o călătorie în timp: cele patru spații incluse în proiect devin lumi conținute în ele însele. Într-o clădire luminoasă, în alia un copac își pierde frunzele,

în fine, în alia un etaj întreg s-a transformat într-un peisaj acvatic vîrătic. Unele căsuțe îți vorbesc prin text luminos instalat la ferestre, cînd treci prin fața lor. Alte ferestre plîng din cînd în cînd, ca și cum cineva acolo s-ar uita la televizor: o ființă fantastică, într-un loc în care nu e clar unde e intrarea, dar care face în să ceva banal, ceva alt de obișnuit ca

mersul cu trenul. A fost important pentru mine să nu acopăr această arhitectură fabuloasă, ci să o reactivez: pentru că au fost construite în perioade diferite, căsuțele oglindesc societăți diferite. De exemplu, căsuța Tgl, unde Lars își făcea temele cînd era mic, construită la începutul lui 1900, reflectă acea splendoare arhitecturală și opulența statului prusac. Căsuța Wrs, din anii '80 ai secolului trecut, e construită într-un stil minima-

list și cenușiu. Clădirea B2 de la stația Frankfurter Allee, inclusă în expoziție, a fost construită în anii '30 de Richard Brademan. Iar postul ERK de la stația Erkner a fost construit la începutul anilor 1900 de Karl Cornelius, unul dintre cei mai cunoscuți arhitecți feroviari germani. „Along the Lines” este primul pas vizibil în direcția realizării platformei de artă în aceste spații. O numesc platformă, pentru că nu numai S-Bahn-ul conectează aceste clădiri. Și în imaginația călătorilor se stabilesc relații între aceste spații. Proiectul mai include două debateri, precum și un scurt film documentar despre potențialul acestor spații, care va fi lansat anul următor.

În tren, peisajele se îngrămădesc în fața ferestrei, timpul trece fie foarte încet, fie foarte repede și uneori acolo, stație după stație, apar rînduri noi în caietul de notițe pe care îl port mereu cu mine. Trenul este spațiul dintre stațiile vechii aglomerate, este o zona de tranziție. În tren ești de multe ori, de fapt, altundeva: acolo unde te duce gîndul. În proiectele mele am băut Berlinul în lung și-n lat, din Spandau din vestul orașului pînă în Marzahn, din est. Instalațiile mele sint un amalgam de materiale: lumină, text, video sau plante și alte elemente, pe care le controlăm mai puțin. „Along the Lines” este un proiect de o scală uriașă, care își începe călătoria în timpul Berlin Art Week de anul acesta. Cele două evenimente care însoțesc expoziția contextualizează soarta acestor foste posturi de macaz și contribuie la un discurs mai larg despre rolul organizației Deutsche Bahn în societatea germană. Miza este ca proiectul să ajute la conștientizarea potențialului acestor spații și să inspire alți artiști să lucreze cu ele. La începutul anului am predat un curs la Universitatea Bauhaus în Weimar, parte din programul de masterat de artă Public Art and New Artistic Strategies; pentru acest curs am călătorit cu trenul prin Thuringia, împreună cu 27 de studenți să vizităm foste posturi de macaz, să le descifrăm numele codate și să ne imaginăm împreună un viitor pentru ele. Trenul nu a mai fost un spațiu tranzitoriu, ci loja noastră de spectatori.

Natalia Irina Roman este artist vizual. O găsiți la www.site-specific-ideas.eu.